

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniski prostori: 2857 S. Lawndale av.
Office of publication: 2857 S. Lawndale av.
Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XIV.

Cena lista je \$5.00.

Entered as second-class matter January 28, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1917.

Chicago, Ill., ponedeljek, 24. januarja (Jan. 24) 1921.

Subscription \$5.00 Yearly.

ŠTEV.—NUMBER 19.

Published and distributed under permit (No. 146) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

STROJNIKI ZA OTVO- RITEV TRGOVINE S SOVJETSKO RUSIJO.

TAJNIK NJIHOVE ORGANIZA-
CIJE JE IZDAL V TA NA-
MEN POSEBNO OKROŽ-
NICO.

V tej okrožnici izjavlja, da po-
neha brezposelnost, če se odpre
trgovina z Rusijo.

Washington, D. C. (Federated Press). — Vpostavitev trgovine z Rusijo je prvi korak za odpravo brezposelnosti v Združenih državah. V ta namen naj strokovno organizirani delavci posamezno in strokovne lokalne organizacije pišejo pisma državnemu departmentu, zveznemu rezervnemu odboru, senatorjem in kongresnikom. To sugestira E. C. Davison, glavni tajnik "Mednarodnega društva strojnikov", v okrožnici, ki je bila zdaj objavljena v tem mestu. Davison je razposlal to okrožnico vsem lokalnim podružnicam "Mednarodnega društva strojnikov", ki šteje štiri sto tisoč članov.

V tej okrožnici pravi: "Mi realiziramo, da je zdaj na tisoče izkušen strojnikov žrtv prisiljen brezposelnosti. Prepričani smo, da je precejšnji del brezposelnosti pripisati aktivnosti podjetnikov, ki bi radi ustvarili take razmere, da lahko znižajo meze. Mi mislimo, da je zdaj napočil čas, da se pojavi v industrijskih podjetjih te dežele zopet produktivna aktivnost, na potrebah vsega sveta.

"Mi vemo, da rusko ljudstvo potrebuje izdelane produkte. Ti so zadržani od prejemanja teh produktov iz tovarn in delavnic iz Amerike od nekaterih agencij naše vlade, o katerih nismo mi popolnoma poučeni. Članstvu predlagam v informiranje nekatere podatke iz zapisa komeerjalnega departmanta sovjetske ruske vlade o splošnih potrebah in takojšnjih zahtevah blaga ameriškega izdelka, torej tudi glede sirovin, pripravljenih za takojšnji izvoz iz Rusije.

Za tem pripoveduje Davison o velikem trgu v Rusiji. Temu dodaja, da so potrebe ruskega delavstva in kmetov zdaj večje kot so bile pred vojno. Naštevata tudi velike inženirske projekte, za katere bo treba raznih strojev, ki so vredni milijone in milijone dolarjev.

Zdaj potrebujejo poljskega orožja in opreme za petdeset milijonov dolarjev. Strojniškega orožja za tri milijone dolarjev. Malega orožja za pet milijonov dolarjev. Železniških tračnih sto tisoč ton itd.

Davison na to opisuje učinek ameriške blokade — odklonitev vlade, da plača Rusija z zlatom blago, odposlano od tukaj.

"Nikdar nismo izpraševali zaradi pošiljatev zlata iz Turčije," pravi Davison v svoji okrožnici, "ravno tako nismo cenzurirali zlata, ki ga je prejelo zakladništvo Združenih držav, ravno tako nismo skušali dognati, če je bilo zlato pridobljeno na postaven ali nepostaven način. Ta prepoved je enaka blokadi in preprečuje ruski republiki stopiti v trgovske stike z Združenimi državami. Ako se te omejitve odstranijo za trgovino, tedaj prične obrat v mnogih tovarnah in delavnicah, ki so zdaj zaprte in delo bi dobili brezposelni v Ameriki."

Zdi se, da bodo organizirani strojniki podvzeli še en korak dalje, da dobe od sovjetske vlade zagotovilo, da se bo vlada pri razdelitvi naročil najprvo osredala na blagostanje ameriških delavcev. Poizkušnja bo napravljena, da bo sprejemala le take produkte, ki pripadajo iz tovarn, v katerih je delavska organizacija priznana. Taka je bila tudi taktika celo šibkega Kerskijevega režima.

ANGLJSKI DELAVCI ZAHT- VAJO REDNO MEZDO ZA BREZPOSLECE.

London, 23. jan. — Voditelji organiziranega delavstva v Angliji zahtevajo, da vlada plačuje 40 šilingov tedenske meze vsem oženim delavcem, ki so brez dela, 25 šilingov pa samskim brezposlecem in brezposelnim delavkam nad 18. letom. Dalje zahtevajo, da se odpravi otroško delo in da se delovni čas zniža na 44 ur v tednu.

BODOČNOST AME- RIŠKEGA TISKA.

ZDAJŠNJI VELIKI AMERIŠKI
DNEVNIKI SO PO SODBI
W. LIGGETTA NAJVEČJA
ZAPREKA NAPREDEKA.

Po njegovem mnenju mora ljud-
stvo lastovati tisk, da služi
ljudstvu.

Boston, Mass. — Ko je W. W. Liggett, naseljeniški komisar Severne Dakote, govoril o "Bodočnosti ameriškega tiska" v Fordovi dvorani, je karakteriziral ameriške velike dnevnike kot naj-
večjo oviro za politični in gospodarski napredek ameriškega ljudstva.

Izjavil je, da ne more postati prava demokracija v Združenih državah, dokler ni v vsakem velikem mestu v deželi ustanovljen dnevnik, ki ga združeno urejajo in upravljajo delavci in kmetje. Mr. Liggett je dejal, da bodo bodoči časniki res časniki in ne samo sredstvo za oglašanje. Priporočal je, da mora časnik biti podpiran edino od naročnikov, da se mu ni treba klanjati nizkotni cenzuri zaradi oglaševanja, ki je povzročilo, da so moderni časniki postali zlo mesto dohotka.

Mr. Liggett je obilno govoril o časnikih, ki so zadržana lastnina, o dnevnikih in tednikih, ki se izhajajo v obeh Dakota, Minnesoti, Montani in Idahu. Angleško združeno časopisje ima zdaj več kot en milijon čitatev in v njem je naloženih skoraj tri milijone dolarjev. Vseh združnikov je okoli sto tisoč. "Neutralkarska liga" agitira z vsemi svojimi agitatornimi silami za to časopisje.

"Razvoj tiska na zapadu je najboljša garancija, da se razvije tudi farmersko gibanje," je poudarjal mr. Liggett. "Ti časniki so stražniki, ki stražijo ekonomsko in politično svobodo ljudstva. Zdržili so proizvajalce in konzumente in pokazali so na slo, zaradi katerega trpe oboli. Konzervativno je Severna Dakota edina država v Uniji, ki lahko resnično reče, da ima vlado od ljudstva, za ljudstvo in po ljudstvu."

Priporočal je, naj se delavci in farmerji povsod združijo in ustanovljajo svoj tisk, svoje časnike. Ustanoviti je treba tisk, ki ga lastuje ljudstvo in ki se urejuje v njegovem interesu.

In zaključil je svoj govor z resničnimi in pomembnimi besedami: "Moderno življenje valovi hitro. In kdor lastuje pota informacije, kontrolira misli in akcije ljudstva. Prave demokracije ne moremo imeti, dokler nimamo res inteligentnega mnenja. To je pa nemogoče, dokler prostituirano časopisje zastrepuje javno misel."

"Slabi in parasitni elementi v narodu spreminjajo ideale in dobre namene, in boja se svobodnega tiska kot nobene druge stvari na svetu, kajti oni se zavedajo, da svobodni tisk pomeni, da so dnevi industrijske avtokracije šteti in da je zora združnega življenja blizu."

ma v letu 1917 in če se bo sovjetska vlada odzvala na Kerskijevo taktiko, tedaj bo ameriško strokovno organizirano delavstvo rešeno pritiska, ki ga izvajajo naučeni zagovorniki odprte delavnice.

PALMER PRED SE- NATNIM ODSEKOM.

SENATORJA BORAH IN
WALSH STA GA IMELA
V KLEŠČAH.

Izpraševanje je dogajalo, da je
bilo več oseb aretiranih brez
sodnijske tiralinice.

Washington, D. C. (Federated Press). — Logična vprašanja, s katerimi je obsel senator Walsh iz Montane, član demokratičnega narodnega komiteja in zelo dober jurist, so prisilila Palmerja, justičnega tajnika, da je maraški povedal, kar bi bil najraje pridržal zase.

Walsh je hotel, da Palmer pojasni svojo gonjo proti "rdečkarjem". Izvedeti je hotel od njega, po kateri postavi je in imel pravico razposlati njegove znane okrožnice, v katerih je instruiral svojo armado tajnih agentov in distriktnih pravdnikov, da aretirajo na tisoče žen in otrok, proti katerim ni bila dvignjena obtožnica.

Palmer se je unikal, skakal je semintje, pomagal si je s frazami in skril za celo omrežje opravičevanj, poleg je pa zatrjeval, da nanj ne pade odgovornost. Ker je senator večkrat vprašal, da naj pove, po kateri postavi so bila uvedena postopanja za deportacijo in izdane odredbe za hišne preiskave, je bilo dogajalo, da Palmer postave ne pozna. Nahajal se je v žalostnem položaju.

Palmer je zagovarjal svojo gonjo proti "rdečkarjem" v prvih mesecih 1920, čeč da so postali skoraj revolucionarne stranke v deželi kot — komunistična stranka — proti katerim sta morala sporazumno nastopiti justični departament in naseljeniški biro. Priznal je, da deportacija spada v področje naseljeniškega biroja, toda poudarjal je, da je bila njegova gonja na široko le skupno delo z naseljeniškim birojem, ki je izdalo tiralinice.

Walsh, katerega je semintje in ob priliki podpiral senator Borah, na mil način mu pa oponiral senator Sterling, je prisilil Palmerja do priznanja, da veliko število njegovih žrtvi ni bilo obtoženih nobenega hudodelstva, da niso bile izdane tiralinice proti njim in da se niso moge na postaven način obdržati v zaporu. Palmer je trdil, da ni nameraval nič "nevarnega". Njegovi agentje v 33 mestih so zahtevali 2. januarja 1920 tri tisoč zapornih tiralinic in "gotovo so bile izvršene pomete, ker je bilo število veliko."

Palmer se ni hotel razgovarjati o detaljih. Ponovno in ponovno je izjavil, da so v poročilu dvajsetih advokatov o "nepostavnem ravnanju" justičnega departmanta zapopadene ideje "več advokatov, ki so bili zagovorniki komunistov in drugih ljudi te vrste." Zelo je bil v skrbeh, ko ga je Walsh večkrat pritiskal, in sleer od časa do časa, da so bile aretacije in zaplembe nepostavne.

Popoldne so razpravljali o odklonitvi delavskega podtajnika Posta, da se zavlečejo postopanja proti "rdečkarjem", ker bi ne dolžni ljudje presedeli dalj časa v zaporu. Palmer je zavzel stališče, da se je branil le Postovo kritike. Prevzeti ni hoteli odgovornosti, da so bile pridržane osebe v zaporu, ki so jih aretirali njegovi agentje.

Senatni odsek ga je tudi vprašal, kako sodi o splošnem pomilomljenju političnih kaznjencev. Zgodilo se je tako, kot se je pričakovalo. Palmer je odsvetoval splošno pomilomljenje. Namignil je, da bo predsednik mogoče pomilostil Delma, in da se ima vrtni še okoli 9.000 kazenskih postopanj zaradi kršitve protipolicijskega zakona.

OCE IN MATI PRODALA HOER, DA SE REŠITA SMRTI VSLED LAKOTE.

Tulsa, Okla. — Tukajšnje oblasti so izvedele, da je Alfred Hull, ki stanuje s svojo družino v zapuščenem hlevu v tem mestu, prodal svojo trinaestletno hčer Lavro Mohikancu Yenal Zepilu pod pogojem, da bo Zepila skrbel za vso družino. Zepila se je poročil s deklico. Hull je nezmožen za delo in vsa družina je stradala na smrt.

GRKI POBEGNILI 80 MILJ PRED TURKI.

Kemalove čete v dveh navalih
okupirale Brusno.

TURKI PRODIRAJO PROTI
SMIRNI.

Carigrad, 23. jan. — Grško polvoljstvo, ki že deset dni ni obelodanilo nobenega poročila o položaju v Mali Aziji, zdaj priznava, da so se grške čete umaknile 80 milj od Eskisera. Na drugi strani dnevno poročajo nacionalistični Turki iz Angore o zmagah, plenu in velikem številu ujetnikov. Turška ofenziva se zdaj vrši na dveh frontah.

Poročilo iz Angore, datirano 16. januarja, se glasi, da so turške čete na južni fronti (Smirna) okupirale Knašo in več drugih postojank in bojevanje se vrši samo še 40 milj od Smirne. Na severni fronti (v okoliših Brusne) so nacionalistične čete dospjele pred Brusno in Grki so naglo izpraznili bolnišnice in druga poslopja v mestu ter razstrelili skladišča municije.

Veliko število beguncev potrjuje poročila o nacionalističnih zmagah. Včeraj je pribežalo v Carigrad 400 beguncev iz Brusne; iz Madanije (na obali Marmorskega morja) pa javljajo, da je tja dospelo 5000 beguncev, večinoma grških naseljenčev.

Carigrad, 23. jan. — Iz Angore je prišla vest, da je Mustafa Kemal paša okupiral s svojimi četami Brusno dne 17. januarja. Kljub trgovatnim zankanjem v grških uradnih krogih postaja vedno bolj jasno, da je grško armado zadela velika katastrofa. Danes je prišlo v Carigrad več kot 2000 grških ranjenčev in blizu 3000 beguncev iz Madanije in Pandernie. Druge ranjence pošiljajo v Rodosto. Kemalisti prodirajo od Brusne proti Izinku z namenom, da odrežejo bežnece Grke od morja. Blizu Smirne so Turki zasedli Semav.

MILJONI GREGO DELNIČAR- JEM, DELAVCEM PA DROB- TINE.

Chicago, Ill. — Mesarska tvrdka Swift & Co., naznanja, da je v minolem letu razdelila dvajset milijonov dolarjev med delničarje. Poleg je pa kompanija dala v rezervo za slabe čase še \$5.170.362.45.

Ko se je vršila razprava pred sodnikom Aischulerjem zaradi povišanja meze, so advokati mesarskih kraljev v vseh varijacijah javkali pred sodnikom, da so mesarski kralji taki reveži, da bi se jih moral smisliti še človek, ki ima za kamna sree.

DUHOVEN POŠTNI ROPAR.

Mount Vernon, Ill. — Poštni nadzorniki so skoraj izsledili ves denar, ki so ga odnesli poštni roparji. Ukrali so namreč okoli \$185.000. Kot sotrudnik pri ropu je bil aretirani tudi rev. Guy Kyle, bliski župnik tukajšnje svobodne metodistske cerkve.

VREME.

Chicago in okolica: V torek in sredo deloma oblačno; severovzhodni in vzhodni vetrovi. Najvišja temperatura v zadnjih 24 urah 43, najnižja 33.
Solunski izhod 7.10 zahod 4.55

Wilson priporo- ča mir z Rusijo.

Predsednik je v noti, katero je objavil državni departament, priporočil ligi narodov, da naj zavezniki zametijo Rusiji, da je ne bodo več napadli niti pomagali drugim državam pri napadih. Drugače on ne more posredovati v zadevi Armenije. Wilson priznava, da je vsaka oborožena intervencija zastoj.

MARTENS ZAPUSTIL ZORUŽENE DRŽAVE.

Sovjetski poslanik je izrekel upa-
nje, da se drugi sovjetski po-
slanik kmalu vrne v Ameriko.

NAPOVEDAL EMAGO SOCI-
ALIZMA PO VSEM SVETU.

New York, N. Y., 23. jan. — Ludvig C. A. K. Martens, sovjetski poslanik v Združenih državah, je včeraj s svojim uradnim o-
sobjem zapustil Združene države. Velika množica newyorških socialistov in komunistov ga je sprejela do parnika. Na pomolu so bile demonstracije, ko je Martens s parnika zamahnil s klobukom v zadnji pozdrav. — Z njim vred je odpotovalo 45 oseb. Na letem parniku je tudi 60 komunistov, ki so bili deportirani v Rusijo.

Martens je pred svojim odhodom dejal v intervjuju, da trdno upa, da se kmalu vrne v Ameriko ruski sovjetski poslanik, ne on, temveč drugi, ampak prej ga ne bo, dokler ne bo moskovska vlada zagotovljena, da pojde poslanik kot zastopnik prijateljske države.

Poslanik se je v tem razgovoru prvič imenoval socialist; prej je navadno trdil, da je komunist. Rekel je, da on in njegova vlada upata, da bodo socialisti v Ameriki in po vsem svetu propagirali idejo sovjetov.

Poročevalce ga je vprašal: "Ali pričakujete, da pride sistem sovjetov v vseh velikih državah v Evropi?"

"Val odkritosti socialisti verujejo, da se socializem razširi in utrdi v vseh deželah", je bil njegov odgovor. "Socialisti tudi vedo, da socializem se ne more utrditi v obeh državah, v katerih še niso krajine industrijske in socialne razmere zrele za nj. Revolucije ne prihajajo od agitatorjev — pač pa nastajajo iz industrijskih polomov in socialne nezadovoljnosti."

"Ali mislite, da so razmere v Združenih državah že zrele za sovjetski sistem?" je bilo prihodnje vprašanje.

"Socialisti verujemo, da je socializem zdrava gospodarska teorija, in se lahko izvede v vseh državah. To dokazemo v Rusiji, kadar bomo prosti blokade, invazij in zunanjih intrig."

"Ali pride do vojne med Rusijo in Japonsko zaradi Sibirije?"

"Razmerje med sovjetsko Rusijo in Japonsko zavira od Japonske. Ako bo Japonska pustila Rusijo na miru, ne bo vojne; če pa Japonska napade Rusijo na njenem vzhodu, tedaj rdeče armade pomotejo z Japonci kakor so pomotele z drugimi napadalci."

"Katera zaveznika država bo prva pričela trgovati z Rusijo?"

"Anglija in Italija že trgujeta s sovjetsko Rusijo. Anglija se pogaja za formalno trgovsko pogodbo. Angleški kapitalisti najbrže pokažejo svoje karakteristično podjetnost v tem, da prehitijo vse druge kapitaliste na ruskem trgu."

"Katera največja ovira zadržuje po vašem mnenju trgovsko in diplomatsko vezi med Rusijo in Združenimi državami?"

"Vaša sedanja vlada, ki noče priznati niti de facto eksistence (Dolje na 3. strani.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (inven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.55 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2687 So. Lawdole Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benevolent Society.

Owned by the Slovenic National Benevolent Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

CHICAGO 31

Datum v oglepanju: 1. januar 1921. Poleg valnega imena in naslova pomeni, da vam je s tem davcom potrdila naročnina. Posvetila je pravico, da se vam ne ustavi list.

KAKO PRIVATNI BIZNIŠKI INTERESI UPRAVLJAJO ŽELEZNICE.

Redkokdaj je javnosti dovoljeno, da pogleda za kulis in vidi, kako privatni bizniški interesi upravljajo železnice. Kaj takega pride le takrat na dan, kadar se privatni bizniški interesi skregajo med sabo, ker mislijo, da plen ni bil enak razdeljen med prizadete privatne interese.

Vprav pred kratkem se je vršila obravnava proti William Rockefellerju in drugim ravnateljem New York, New Haven in Hartford železniške družbe za sto petdeset milijonov dolarjev odškodnine. Tožbo so vložili delničarji in obtožnica je očitala obtožencem, da so slabo gospodarili in svojo pozicijo zlorabili na škodo delničarjev. Pri obravnavi je prišlo do sporazuma in sodnik Hough je odločil, da morajo plačati dva milijona pet sto dolarjev železnici, eno tretjino te svote pa kot advokatski honorar. Drugi delničarji lahko tožijo bivše ravnatelje za odškodnino, ali stvar je zelo težka, ker je precej zastarana, vsota, ki je bila priznana, da se vrne, je zelo majhna, advokatski honorar pa visok.

Predno je bila sprejeta Esch-Cumminsova transportna postava, ki je vrnila železnice zopet pod kontrolo privatnih interesov, je vse velebizniško časopisje soglašalo, da je državna kontrola nad železnicami za nič in da se morajo železnice vrniti zopet privatnim interesom, ker so le oni sposobni upravljati železnice. Zdaj to velebizniško časopisje molči, ko je dokazana reč pred sodiščem, da so bili ravnatelji železnice toženi za odškodnino, ker so slabo gospodarili.

Ko je vlada vrnila železnice privatnim bizniškim interesom, so se vse železnice nahajale v ugodnem gospodarskem položaju. Zdaj pa vprav ravnatelji te družbe, katere bivši ravnatelji so bili toženi pred sodiščem, da so slabi gospodarji, zopet izjavljajo, da se železniška družba nahaja v slabem finančnem stanju in da je imela izgubo.

Kajne, to ni samo značilno, ampak je doprinese dokaz, da privatni bizniški interesi niso zmožni z uspehom upravljati železnice!

PRODUCIRAJTE, PRODUCIRAJTE!

Se šest mesecev ni minilo, ko je vsak najbolj nazadnjaški bankir kričal tjevidan: "Delavci producirajte, producirajte, če hočete, da ostanejo mezde in padejo cene."

In to bedasto priporočilo so velebizniški šmokavzarji obdelovali od vseh strani v uvodnih in gospodarskih člankih, katerim so navadno zakoni produkcije in trga španska vas.

Ta krik po pomnoženi produkciji se še ni dobro ohladil v ušesih, in kaj imamo? Na tisoče delavcev je brez dela, ki zastoj hodijo od tovarne do tovarne in vprašujejo za delo. Delavske mezde trgajo in delovni čas skušajo podaljšati.

Neki zelo "kunšten" bančni predsednik je pa šel še dalje. Rekel je namreč: "Delavstvo mora popustiti od osem in štirideset ur v tednu dela in se vrniti k pet in petdeset uram dela v tednu."

O prešmentana bankirska modrost! Ta bankir je pa res podkovan o zakonih, ki učinkujejo v sedanjem produkcijskem sistemu. Koliko časa bodo pa delavci delali, če se uvede pet in petdeset ur dela mesto osem in štirideset ur dela v tednu? V vsakem slučaju bodo delali le toliko časa, da bo dosti blaga izdelanega, ki se potrebuje za trg v mirnem času, nakar pride zopet depresija ali kriza. Ker pa znese pet in petdeset ur dela v tednu več delavskih ur kot osem in štirideset ur dela v tednu, bo kriza še toliko preje prišla, kot bi jo dobili, če delavci delajo le osem in štirideset ur v tednu.

Produkcija ne poviša delavske mezde. Če hočejo delavci, da se poviša mezda, se morajo organizirati, tako da lahko izsilijo od podjetnikov povišanje mezde. Povišana produkcija tudi ne poviša mezde, ampak le skrči dobo produkcije in prinese toliko preje gospodarsko krizo, dokler je uveljavljen sedanji produkcijski sistem.

In zakaj tako? Ker produciramo za profit in ne za ljudske potrebe. V trenutku, ko nima podjetnik profita od produktov, ki jih postavi na trg, ustavi tudi produkcijo v tovarni. Te resnice ne spremene tudi čenče bančnih predsednikov.

Nekaj pojasnil glede dohodninskega davka za leto 1920.

—11—

Washington, D. C. — Davčni zakon dovoljuje odračuniti od kosmatih dohodkov darila raznim verskim, dobrodelnim znanstvenim in izobraževalnim organizacijam kakor tudi organizacijam za varstvo otrok in živali, ki pa ne smejo presegati 15 odstotkov vseh dohodkov. Toda ne dovoljuje pa odračuniti taka darila korporacijam, ampak taka darila mora vsak davkoplačevalec sam izkazati v svojem poročilu. Ravnotako davčni zakon ne dovoljuje odračuniti od dohodkov darila, katere je davkoplačevalec podaril kakšni posamezni osebi, ampak ravno je ista črna kaka zgoraj omenjene organizacije. Ravno tako ne dovoljuje odračuniti darila, katere so bila porabljena v svrhu pridobitve članov kakšne take organizacije.

Davčni zakon pa dovoljuje korporacijam prirediti k svojim upravnim stroškom darila raznim bolnišnicam, učnim zavodom in drugim dobrodelnim zavodom, ako kak zavod direktno koristi korporaciji sami ali njihovim službenicem. Nedovoljeno je pa odračuniti priprave, katere da kak korporacija ali pa posameznik političnim organizacijam ali stroške raznega oglašanja v prid političnim organizacijam.

Ako davkoplačevalec obljubi, da bo toliko in toliko prispeval k dobroti organizaciji v prihodnjem letu, obljubljeni vsota ne more izkazati v svojem poročilu.

DOPISI.

Collinwood-Cleveland, O.

Ker o delavskih razmerah poročajo drugi in še tisti ne morejo kaj drugega, naj jaz enkrat poročam o popolnoma novi stvari, katere se dopisniki le maslokrat spominjajo, namreč o združnih prodajalnicah. Združne prodajalnice so izredno važne za slovenske delavce, ker delavec se mora osvoboditi tudi na gospodarskem polju, ker ni dovolj ako se je politično. Združništvo je izredno važna panoga delavske emancipacije.

Ako se ne motim je bila prva združna prodajalna ustanovljena leta 1843 v malem industrijskem mestu Rockdale na Anglijskem, torej pred dobrih 77 leti. To nam je dokaz, da so se delavci že takrat zavedali, da se morajo osvoboditi tudi gospodarsko ako hočejo napredovati in se osvoboditi svojih izkoriščevalcev. In ustanovitelji prve združne prodajalne gotovo nikdar niso mislili, da bo njih ideja v tako kratkem času popolnoma ovzgojila svet, da se bo tako zlo razširila med delavstvom.

Združništvo je sedaj razširjeno že po celem svetu. Kjer koli se delavstvo organizira strokovno, vstopovod se tudi ustanavljajo združne prodajalnice. Kajti strokovno organiziranje je v temni zvezi z združništvom. Kjer je delavstvo samo strokovno organizirano in nimajo uobene zaslombe v gospodarskem oziru, njih boj je izredno težak. Dokaz temu imamo ravno na Anglijskem. Delavci na Anglijskem le redkokdaj izidejo iz njih mečnega boja premagani, ker imajo na svoji strani združne prodajalnice, da jim pomagajo. In delavstvo v Ameriki? Imamo slučaj, in sicer velik, da so se morali delavci v svojem meznem glasu podati svojim nasprotnikom na milost in nemilost, ker niso imeli nobene zaslombe v gospodarskem oziru, ker niso mogli dobiti življenjskih potrebščin. Kajti dogodilo se je, da so trgovci oredili vsak kredit stavkajočim delavcem, podražili takoj vse življenjske potrebščine, in tako prisilili delavce, da so se podali na delo premagani.

In dodaj se delavci ne bomo zavedali tega, da je združništvo ravno tako potrebno kot so strokovne organizacije, bo še marsikaka stavka izgubljena. Iz tega razloga je potrebno, da delavci ustanavljajo združne prodajalnice vstopovod. Omenim naj samo In v zadnjem času se je pričelo združno gibanje med ameriškim delavstvom zelo širiti. Združne prodajalnice so ustanovljajo vstopovod. Omenim naj samo

naše mesto Cleveland. Čeli imajo štiri združne prodajalnice, ravnotako tudi Rusi. V Collinwoodu so ustanovili Hrvatje svojo združno prodajalno združnjo poleg in kakor sem čul ista dobro napreduje. Ravno tako so tudi strojniki tukajšnjih železnih delavnic newyorške centralne železnice ustanovili združno prodajalno in tudi dobro vsepa.

Slovenci smo tukaj pred šestimi leti ustanovili združno prodajalno. Kot pri vsaki stvari, ki je koristna delavcem in škodljiva privatnim interesom, tako smo tudi tukaj našli na marsikake ovire in težkoče od strani nekaterih zaposlenih rojakov in še več pa od strani privatnih trgovcev. Že takoj ob pričetku so ji napovedovali, da bo šla po gobe in da ne bo vsepa. Toda kljub vsotranskim oviram od strani privatnih trgovcev je srečno prestala krizo. Odkritostno rečeno, dve leti je bila na tehnični ali obstane ali propade. Vedno so govorili, da bo propala, kot je združna prodajalna na St. Clair Ave., ki je največ prodajala različnega vodstva in še slabšega nadzorstva in pri kateri je vsakdo bolj gledal sam za se. Nekako isto taktiko so poskušali tudi tukaj, kar jim pa ni uspelo.

Tukajšnja prodajalna "Slovenske delavske združne zveze" obstoji sedaj že sedem let in je na trdem stališču. To se razvili iz tega, da so posamezne delnice sedaj že po 300 dolarjev. Ta prodajalna je sedaj največja in najboljša prodajalna izmed vseh drugih. Prodajalna lastuje svojo lastno poslopje, v kateri so nastanjeni prodajalniški prostori. V prodajalni je sedaj vnosnih pet moških službenikov in ena ženska.

Na zadnjem občnem zboru je bilo sklenjeno, da se izplača članom združne prodajalne po pet odstotkov od svote, katero so zakupili na blagu v tej prodajalni od deležev in sicer za zadnjih pet mesecev. In dobro vem, da se že marsikateri česa, da ni član te združne prodajalne, in še bolj se kesajo oni člani, ki ne kupujejo potrebščin v združni prodajalni. Sploh je pa dolžnost slehernega člana, da je tudi odjemalec v zadrugi.

Članom na vse rojake v tej zadrugi, ki se čisto člani te združne prodajalne, da postanete in da tako napravite kotak naprej napoti do osvoboditve. To je v našo lastno korist. Čemu niti profite v privatno trgovino, katerega lahko sami spravimo s tem, da smo člani združnih prodajalnic. V združni organizaciji so vsi člani popolnoma enakovredni, to je, da imajo vsi enake pravice. In ta enakopravnost se kaže najbolj v tem, da sme vsaka oseba lastovati samo eno delnico in nič več.

Torej na delo za tukajšnje združno prodajalno, da jo ojačimo da čimprej ustanovimo še prodajalnice te združne prodajalnice. Pokažimo, da akoravno smo sami tovarniški delavci, da znamo tudi voditi trgovino in da smo slabi, kjer se deluje za gospodarsko osvoboditev. — Na delo, rojaki, za združna podjetja! — Joe F. Durn.

Gallop, N. Mex. — Delavske razmere v tukajšnji okolici so zelo slabe. Delamo le po tri do štiri dni v tednu, in draginja je pa še vedno enaka, bolj se pomika navzgor in ne navzdol, kot hočejo dokazati velebizniški listi. In tako lahko vsakdo sprevidi, kaka izhaja družinski oče s svojim zaslužkom, ki ima kopico otrok. In tega smo delavci največ krivi, ker se ne brigamo za naša najvažnejša vprašanja, politično organiziranje, voliti prave delavske kandidate in čitanje dobrih in poučnih knjig in listov. Kar smo 2. novembra speli, to bomo sedaj jedli do leta 1924.

Pozivljamo rojake, da naj se organizirajo politično, naročajo dobre delavske liste in iste širijo med rojake, da se tako pripravijo za prihodnje volitve, da ne bodo zopet poslali v javne urade in postavljali zbornice naše največje nasprotnike. — Frank Groselj.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

A. P. Girard, Kans. — Vaš nasprotnik ima prav toliko članov, je bilo izkazanih v zadnjem letnem poročilu. Sedaj šteje v obeh oddelkih 26.000, od katerih 19.000 in otrok 7000. — Poslavl.

Ameriške vesti.

ZANIMIVA DEBATA.

Delavci v Chicagu, ne zamudite jo!

Chicago, Ill. — Dne šestega februarja popoldne se vrši v "Domu cestnoželeznih službenikov" zanimiva debata med Frank Comerfordom, spejelnim javnim tožiteljem proti "rdečkarjem", in vseslovenskim profesorjem Scott Nearingom. Na dnevnem redu je predmet: "Sklenjeno, da boljše vizev tvorj nevarnost za Zdrženo državo." Comerford govori za predlog, proti Nearingu.

Debata bo zanimiva že zaradi tega, ker ta predmet še do danes ni bil stvarno obdelan, ampak kar se je govorilo ali pisalo za ali proti, se je vršilo večinoma z agitatoričnega stališča, kjer stvarni argumenti ne govorijo.

DELAVCI ZAHTEVAJO, DA SE DNEHAL V SVILNI BAR-ZUNU KASNUJE.

San Francisco, Cal. — Scharrenberg, tajnik "Kalifornijske delavske federacije", je objavil pismo na sodnika H. L. Burroughsa, člana višjega sodišča v Susanvili, ki je objavil, da veleporota neče uvesti preiskave proti krivcem, ki so izgnali iz mesta Harry Wooda, podpredsednika organizacije lesnih delavcev, in pri tem izgonu ravnali z njim nečloveško.

Scharrenberg pravi v svojem pismu: "Vsa občina pozna krivce, ki so se udeležili tega nečednega početja. Najbolje poizvedovanje pod prisogo osumljenih ljudi, bi pojasnilo zadevo. Če bi organizirani delavci a silo odvedli mesečno, za vrhli v ječo in znijm tako ravnali, kot so krivci s Harry Woodom, bi se veleporota že zdavnaj začela in dvignila obtožnico."

Dalje pravi v svojem pismu, da je tisti ravno toliko kriv drhal-ako akcija, ki hoče tako akcije prikriti ali pa zamolčati. Pismo pa konča: "Mi razumemo, če državni pravdnik mi izpolni svoje dolžnosti, tedaj moramo zahtevati, da je dolžnost sodišča, da opozori veleporoto na stvar in zahteva od nje, da urode preiskave."

ZA ČESTNO ŽELEZNICO DRUŽBO V DETROITU DELAJO SAMO 4 PODREPNIKI.

Detroit, Mich. — Pri tukajšnji cestnoželezniški družbi je zaposlenih 1.683 službenikov. Ko je družba naznanila, da zniža mezdo, so službeniki sklicali javen shod, na katerem so proglasili akcijo kompanije za prelom pogodbe. Kompanija je odgovorila, da zaključek, storjen na javnem shodu, ni vreden piskavega orha, ker niso bili na shodu navzoči vsi službeniki. Organizacija cestnoželeznih službenikov je na to odredila tajno in splošno glasovanje o predlogu. Izmed 1683 glasov so bili je štirje glasovci oddani za kompanijo.

Kompanija ima torej med svojimi službeniki štiri zanesljive podrepnike, ki ližejo palico, ki jih tepe.

POSLEDICE BLAZNE LJUBO-SUMNOSTI.

Galveston, Texas. — Francis Bown je ustrelil svojo soprogo Edno in M. S. Setla iz Galvestona. Po izvršenem zločinu se je Brown podal poljeji. Brownova je bila zadeta v srce in je ležala v avtomobilu. Setle je pa bil zadet v glavo in je ležal na cesti ob avtomobilu. Pred enim tednom je soproga zapustila Brown in ko je Brown zagledal svojo soprogo v spremstvu tujega moža, mu je tako vzkripela kri, da je ustrelil obo.

IZREDEN ASSESSMENT ZA PODORO STRAJKUJO-ČIH RUDARJEV.

Indianapolis, Ind. — Eksekutiva rudarske organizacije U. M. W. of A. je naložila članom rudarske organizacije po dolarju izrednega assessmenta za dva meseca. Ta denar pojde za podporo stavkajočim rudarjem v Zapadni Virginiji in Alabami. Rudarji v Alabami stavkajo, da prisilijo rudniške podjetnike, da priznajo razsodbo predsedniške komisije. Rudarji v Zapad-

ni Virginiji so bili od podjetnikov izprti, ker so se organizirali. Eksekutiva čeni, da prejme za podporo stavkajočim rudarjem en milijon dolarjev. Podjetniki v Alabami in Zapadni Virginiji so mislili, da bo lahko ugnati rudarje, a zdaj se se že prepričajo, da je boljše skleniti mir z rudarji, kot se pa bojevati proti njim.

KAKO RAHLOUTNO, ČE GRE ZA POLICIJSKEGA KAPITANA.

New York, N. Y. — Policijski kapitan Percy M. Dubois iz Brooklyna je obtožen, da je sprejel nepostavne pristojbine. Kapitan je namreč vzel od neke tiskovne družbe denar, ko so zastavljali tiskarski delavci in obljubili, da bo dal takovni družbi za potrebno protekcijo pred stražarji.

V navadnem jeziku in kadar gre za navadno ljudi, se tak čin imenuje, da je človek sprejel podkupnino. Kadar gre za visoko glavo, se pa ta čin imenuje, da je glava sprejela nepostavno pristojbino.

Pravica postaja zelo rahločutna, kadar ne stoji pred njo delavec v svojem oguljenem jopiču.

ZAMOREC JE PRIJEL UMOR.

Annapolis, Md. — Henry W. mornariški sanitetni vajenec, je priznal, da je umoril bolniško strežnico Harriet M. Kavanaugh, kateri so našli pred par dnevi mrtvo blizu bolnišnice.

BANDITJE SO ODVLESLI BOGAT PLEN.

Houston, Tex. — Dva zakrinkana bandita sta oropala "Mešansko banko" za sedem tisoč dolarjev v gotovini in dvajset tisoč dolarjev v obveznicah avobode. Bandita sta odnesla plen in zdravo kožo.

ŠPANSKI PARNIK IZOBULJEN NA ATLANTIKU.

Baltimore, Md. — Španski parnik "Yute" je odplul dne 12. novembra iz tukajšnjega pristanišča, naložen s premogom. V mornarskih krogih sedijo, da se je parnik potopil, ker dozdaj še ni glasu o njem.

IZ URADA GENERALNEGA KONSULATA SHS.

Chicago, Ill. — Na generalni konzulat SHS naj se zgledi rojak Frank Skufca, doma iz Višnje Gore, Dolenjske. V Ameriki biva okrog 13 let, in pred časom je bil v Denverju, Colo. Ujladno so prošenji vsi drugi rojaki, ako vedo za naslov tega rojaka, da naj to sporočijo na: "Consulate General of the Kingdom of the Serbs, Croats and Slovenes," 115 So. Dearborn Str. Chicago, Ill.

Knjige! Knjige!

Leposlovno-znanstvena knjižnica Slovenske narodne podpore jednote (Knjižnina matice) je pravkar izšla prvi dve knjigi: "Zajedništvo". Spisal Ivan Molek. Socialna povest iz življenja slovenskih delavcev v Ameriki, ki pokazuje težke posledice suspendiranega zakona in mamljivega zdravljenja spletnih boleznih. Resnična slika gnilih družabnih razmer. — Knjiga je trda vezana v fine platnice, ima 304 strani in stane a polnino vred \$1.75.

"Zakon blagovneje". Spisal J. Howard Moore, prevel J. M. Poljudna znanstvena razprava o razvoju življenja in človeka in ponavljanju fizičnega in duševnega razvoja pri slehernem posamezniku. Ta knjiga je ključ do mnogih tajnosti in pojmov, ki nam niso instinkti, ki jih vidimo vsak dan pri otrocih. Knjiga ima 12 slik, je trda vezana, šteje 68 strani in stane a polnino vred \$1.50.

Kdor naroči obe knjigi, prejme knjigi, ju doli za tri dolarje polnino preste. — Z naročbo je poslati denar po Money Order, čeka ali v gotovini v registriranem pismu.

Kdor ljubi dobro, pošlino šilvo, naj takoj naroči obe knjigi in ne bo mu žal. Vsa naročila pošiljate tukaj Leposlovno-znanstvena knjižnica S. N. P. J.: Frank Alib, 2124 So. Crawford Ave. Chicago, Ill. (Adv.)

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

436 West 23rd Street, New York, N. Y.